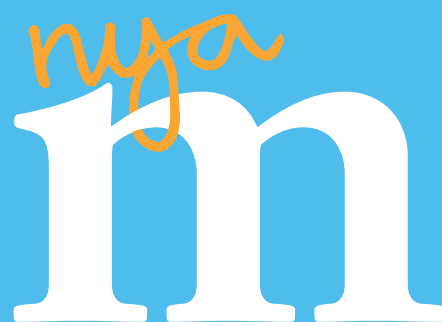

Kunskapslinjen börjar med Ledarskapet

30 skolor som lyckats

Rapport från den moderata utbildningskommitténs skolresa 2013/14

Innehåll

Sammanfattning	3
En positiv rapport från skolan	3
Inledning	4
Skolan är på rätt väg	5
Så här gjorde vi	6
En resa i landet	6
Framgångsfaktorer	6
Bygga relationer	6
Tydligt ledarskap	7
Kollegialt lärande	7
Förstelärare, lektorer och lärarcoacher	8
Formativ bedömning	8
Läxhjälp-Lovskola	8
Styrdokumentens betydelse	8
Tydligt systematiskt kvalitetsarbete	9
Samarbete med högskolor och universitet	9
Lärarlyft, Mattelyft och nu ett Läsluft	9
Inkluderande arbetssätt ger fler vuxna i klassrummet	10
F-9 skolor är bra	10
Elevhälsa	10
IT i skolan	11
Medskick för framtida politikutveckling	11
Utmaningar	11
Myterna om svensk skola	12
Mer kunskap i skolan	12
Bilaga 1	13
Genomförda reformer för grundskolan	13
Bilaga 2	14
Rapport från utredningstjänsten	14

”Använd gärna materialet men citera källan”

Vi vill rikta ett stort tack till alla de skolor som ställt upp och delat med sig av värdefulla kunskaper. Vi vill också tacka de lokala företrädare som varit med på besöken.

Sammanfattning

En positiv rapport från skolan

Nya Moderaternas riksdagsledamöter i utbildningsutskottet inledde hösten 2013 en turné där 30 grundskolor besöktes. Detta är inte vilka skolor som helst, utan är de 30 grundskolor i landet som höjt andelen behöriga till gymnasiet mest, mellan år 2008 och 2012 enligt en rapport från Riksdagens utredningstjänst. Denna PM tar upp vad skolorna anser har varit avgörande och viktiga faktorer för att nå framgång.

Vid våra besök har vi mött skolorganisationer som genomsyrats av engagemang och höga förväntningar i alla led, och som har tydliga kontrollstationer utefter vägen för att hela tiden ha koll på att eleverna når de uppställda målen. Vi har sett skolledar som delegerat och skapat tydliga ledningsstrukturer för att rektor ska kunna vara den pedagogiska motorn. Vi har hört att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete och ett kollegialt lärande som ger resultat men vi har också imponerats av skolornas arbete med att bygga relationer för att motivera eleverna i sina studier men även för att involvera föräldrarna och att skapa delaktighet.

Att vi ser just de här framgångsfaktorerna är inte förvånade, eftersom regeringen genomfört tydliga reformer i dessa riktningar. Dessutom har Alliansen satsat 5,4 miljarder kr på förskola, grund- och gymnasieskola sedan 2006, vilket tillsammans har gett goda förutsättningar.

De framgångsfaktorer som lärare och rektorer berättat om stämmer också väl överens med den forskning som finns om framgångsrika skolor. Det är ett kvitto på att de reformer och satsningar regeringen gjort är rätt. Visst behöver mer göras men det är också viktigt att följa upp det som redan är gjort. Vi måste hela tiden vara beredda att skruva i systemet. Skolan är ingen isolerad ö utan är en del av övriga samhället och där ska skolan ligga i framkant.

Under våra besök har vi mött ett otroligt engagemang för kunskapsuppdraget men också en glädje och stolthet över det egna arbetet. En rektor sade att "skolans arbete måste bygga på att man vill vara där man är". Det tror vi också. Skolan måste fokusera på det som vi vet ger resultat och arbeta därefter. Flera skolor vi besökt har förutom kunskap satt fokus på det som brukar kallas "the Big 5". Det vill säga de förmågor som lyfts i de nya styrdokumenterna och som ska förbereda eleverna för fortsatta studier och arbetsliv.

Moderaterna vill fortsätta på den inslagna vägen och prioritera kvalitativ och lärarledd undervisning, tidigare kunskapsuppföljning samt fortsatta satsningar på att göra rektorsrollen och läraryrket attraktivt. Men för att rusta eleverna för framtiden tror vi också det är mycket viktigt att professionen utvecklar undervisningen då det gäller att stärka elevers förmåga att analysera, kommunicera och reflektera samt att hantera och värdera information.

Inledning

Den här rapporten belyser det arbete vi mött i Sveriges 30 mest framgångsrika grundskolor när det gäller att höja andelen behöriga elever till gymnasiets yrkesprogram mest, mellan åren 2008-2012. Rapportens syfte är att redovisa framgångsfaktorer och att verka som inspirationskälla för andra skolor som är mitt uppe i utvecklingsarbetet. Men vi vill på detta sätt också bidra till att lyfta allt det positiva arbete som sker ute på våra skolor.

Självklart blundar vi inte för att svensk skola står inför stora utmaningar. Men vi vet också att många har svårt att förhålla sig till den mörka bild av svensk skola som sprids. Hur många gånger har man inte hört någon säga: ”Jag är jättenöjd med mina barns skolgång men jag har ju läst i tidningen att...”

Vi måste komma ihåg att de allra flesta elever går till sin skola med glädje och stolthet. Det är viktigt att även om

svensk skola står inför en rad utmaningar så får det inte skymma allt det fantastiska arbete som faktiskt sker. Det har vi mött på vår resa genom Sverige och det har varit såväl inspirerande som imponerande.

Stockholm den 26 februari 2014

Moderata ledamöter i Riksdagens utbildningsutskott

/gm

Betty Malmberg
Projektledare och riksdagsledamot från Östergötland

Paulina Bolander
Projektansvarig och politisk sekreterare

MODERATA LEDAMÖTER I RIKSDAGENS UTBILDNINGSPÅSKOTT

Tomas Tobé
Gävleborg

Betty Malmberg
Östergötland

Jan Ericsson
Västra Götaland

Camilla Waltersson
Grönvall
Västra Götaland

Michael Svensson
Halland

Björn Samuelson
Stockholm

Pia Hallström
Värmland

Ann-Britt Åsebol
Dalarna

Skolan är på rätt väg

Redan 2005 skickade Skolverket flera signaler på att kunskapsläget i skolan var akut. De lämnade också förslag på vad som borde göras. Detta har Alliansregeringen hörsammat. På punkt efter punkt har Alliansen genomfört de förslag Skolverket ville se för att vända utvecklingen. Med de reformer som sjösattes sommaren 2011 fick svensk skola därför en välbehövlig nystart. Vi Moderater är övertygade om att svensk skola är på rätt väg även om det tar tid. Eftersom de flesta större reformer, (se bilaga 1) trädde i kraft 2011 och 2012 så förstår vän av ordning att det tar några år innan eleverna har hunnit igenom det nya systemet. I den utredning, Det tar tid som leddes av professor Per Tullberg så konstaterades att det tar tid att implementera så stora reformer som regeringen har genomfört och att vi först fem år från det att reformerna sjösattes, kan vänta oss en vändning i kunskapsresultaten på nationell nivå. En uppfattning som också delas av OECDs utbildningsansvarige Andreas Schleicher vid Riksdagens hearing om PISA i februari 2014. De goda resultaten från 30-skolorna visar dock att det är möjligt att snabbare uppnå stora förbättringar lokalt.

Från 2011/12 har grundskolan fått en ny skollag, ny läroplan, nytt betygssystem med betyg från årskurs 6 samt en ny lärarutbildning. Kontrollstationerna är nu tidigare och fler. Nu finns det redan i årskurs 3 mål för vad eleven ska kunna då det gäller läsning och matematik. Och detta kopplat till de nationella prov som görs i samma årskurs gör att det tidigt står klart vilka elever som behöver hjälp och stöd alternativt extra utmaningar. Professor Tullberg är tydlig i sin utredning med att det är de åtgärder som påverkar själva undervisningen som kommer att ha störst förutsättningar att leda till förbättrade studieresultat. Det vill säga mötet mellan elev och lärare.

Resurserna till skolan har ökat kraftigt sedan 2006. Sverige satsar idag 6,3 procent av BNP på skolan jämfört

med OECD-genomsnittet på 5,5 procent. Men vi ska komma ihåg att pengar inte alltid är det som behövs. Det har flera forskare och även de skolor vi besökt vittnat om. Många av dem har framhållit att ”Pengar är ett medel men inte det som gör framgången”.

Skolans huvudmannaskap är en fråga som diskuteras flitigt. Moderaterna säger för närvarande nej till att göra den svenska skolan statlig. Vi anser att svensk skola just nu inte skulle vara betjänt av att påbörja en sådan omfattande process som ett förstatligande av skolan skulle innebära. Fokus måste istället ligga på att höja kunskapsresultaten. Vi prioriterar därför att vårda de genomförda reformerna och att lyssna till de behov som signaleras ute från skolorna och vad forskningen förordar. Vårt fokus ligger därför på:

1. ATT VARJE ELEV SKA BLI SEDD

Mer stöd och hjälp till de elever som behöver det. Vi måste lämna vänta-och-se-mentaliteten som funnits och redan i tidiga år sätta in det stöd och/eller ge de utmaningar som eleven har rätt till.

2. ATT FÅ MER TID MELLAN LÄRARE OCH ELEV

Svenska skolor har färre undervisningstimmar än många andra jämförbara länder. Vi är övertygade om att tiden mellan lärare och elev måste utökas för att fler elever ska lyckas nå kunskapsmålen. Vi ska dock komma ihåg att det inte är tiden sig som är viktig utan innehållet och hur kunskaperna når eleverna.

3. ATT BELÖNA SKICKLIGA LÄRARE

Mindre pappersarbete och högre löner för våra lärare. Bra och skickliga lärare är avgörande för att vända skolans resultat. Därför föreslår vi fler karriärtjänster och en minskning av lärarnas pappersarbete.

Så här gjorde vi

Våren 2013 bad moderaterna att Riksdagens utredningstjänst (RUT) skulle ta fram de 30 grundskolor som hade haft bäst resultatutveckling när det gäller andelen behöriga elever till gymnasiet yrkesprogram mellan åren 2008 och 2012. När vi så fick listan väcktes nyfikenheten över vad dessa skolor gjort för att nå denna framgång. Vi bestämde oss därför för att besöka samtliga skolor och lyssna till rektorer och övrig personals berättelser för att försöka finna ut gemensamma framgångsfaktorer. Hösten 2013 påbörjades en resa genom landet som avslutades i början på 2014. Varje skola har fått besök av minst en moderat riksdagsledamot från utbildningsutskottet, samt på många ställen även lokala partiföreträdare. Mötenas upplägg har varje skola själv fått styra utifrån huvudfrågan –

Vilka är framgångsfaktorerna till ert kunskapslyft?

Det är viktigt att påpeka att skolorna vi har besökt alltså är de som har förbättrat sina resultat mest. Alla skolor har heller inte nått målet att alla deras elever är behöriga till gymnasiet. Utredningen från RUT listar totalt 1161 grundskolor av vilka knappt 41 % uppnådde full behörighet för alla sina elever till gymnasiet yrkesprogram år 2012, och 7,2 % av skolorna hade gjort det även år 2008. Som sakupplysning kan också nämnas att kraven på behörighet till yrkesprogrammen skärptes mellan år 2008 och 2012, genom att det 2012 krävs godkända betyg i fem ämnen, förutom svenska, engelska och matematik, vilket var det som gällde 2008.

En resa i landet

Vi hade två syften med vår resa genom skolsverige. Det ena var att lyssna till skolornas berättelse om framgångsfaktorer som de anser har bidragit till resultatförbättringen. Det andra var att lyfta skoldebatten till att också handla om det fantastiska arbete som görs ute på skolorna. Med våra 30 skolor fick vi en bra geografisk bredd med skolor från Ystad i söder till Kramfors i norr. Vi har besökt 25 av Sveriges 290 kommuner. Bland de 30 skolorna finns 9 friskolor och 21 kommunala skolor. En

resursskola finns också representerad. Flera av skolorna har en uttalad profil. Skolornas har varit belägna såväl på landsbygd, gamla bruksorter samt i storstäder som Malmö och Stockholm. På sex av skolorna har det talats fler än 27 modersmål.

Framgångsfaktorer

Nedan presenteras ett urval av de framgångsfaktorer som vi uppfattat är gemensamma för skolorna. Vissa har sagt mer och andra mindre. Vissa skolor har arbetat med dessa kriterier under en längre tid medan några precis har börjat.

Flera av skolorna har haft pedagogikprofessorn John Hattie (Synligt lärande) och konsultföretaget Mc Kinsey (Skolrapporten om framgångsrika skolor. 2010) som inspirationskällor. Men skolorna har varit tydliga med att alla måste arbeta med framgångsfaktorerna utifrån sina förutsättningar. Det går inte att kopiera ett framgångsrecept vare sig det ligger i Finland, Kanada eller Sverige. Nyckeln till framgång enligt en rektor är: "att få alla i personalen att brinna". Det som återges inom citattecken eller i cirkelarna är kommentarer från skolorna.

Bygga relationer

Skolorna har på ett tydligt sätt beskrivit vikten av att bygga relationer på flera plan. Det handlar om relationer med varandra som kollegor, lärare, skolledare, förskollärare, fritidspedagoger, lokalvårdare, vaktmästare, elevhälsopersonal och inte minst personalen i matbetspisningen. Men naturligtvis handlar det också om att bygga relationer med elever på skolan. Tillräckligt med tid är något som varit återkommande när vi diskuterat framgångsfaktorer med skolorna och tid är en viktig faktor också när det gäller att bygga relationer. Unika i detta sammanhang är skolan vars lärare till och med

” Det är relationerna till våra pedagoger som gör att inte bara de smartaste lyckas på vår skola

ibland finns med på elevernas fritidsaktiviteter. ”Hos oss besöker lärarna också eleverna på deras fritid. Det kan vara fotbollsmatchen, caféet eller ridningen”. Men också i kontakterna med föräldrarna visar skolorna på stor flexibilitet och månar om att skapa goda relationer.

Annika Lilja har i sin doktorsavhandling *Goda relationer ger bättre lärande* studerat hur en förtroendefull relation mellan lärare och elev motiverar eleven att lära sig mer och därmed skapar ett bättre lärande. Detta är ett glädjeämne i den senaste PISA-mätningen där relationen, mellan matematiklärare och elever, var bättre i Sverige än i OECD som helhet. Något som dessutom hade förbättrats sedan mätningen 2003.

Tydligt ledarskap

Enligt en utvärdering från IFAU (*Tydligt ledarskap*, 2012) spelar rektorer en mycket stor roll för elevernas resultat på såväl nationella prov som för deras slutbetyg. Detta bekräftas också i forskningen kring framgångsrika skolor som lyfter vikten av rektorernas ledarskap och förmåga att utveckla skolans pedagogiska verksamhet och där samtidigt lärarnas ledarskap i klassrummet är stark. När rektorer och lärare ges reellt inflytande att planera sin verksamhet självständigt, både pedagogiskt och ekonomiskt, ges goda förutsättningar för bättre kunskapsresultat och ökad likvärdighet.

Liknande tongångar återfinns i en OECD-rapport från 2008, som menar att skolledningens betydelse för skolans utveckling och resultat under de senaste decennierna också har uppmärksammats stort över hela världen. En slutsats från rapporten är att skolledarna har en viktig roll för att skapa förutsättningar för effektiv undervisning och ett effektivt lärande. Det är också därför alliansregeringen har förtydligat rektorsrollen i den nya skollagen och satsat på åtgärder som stärker det pedagogiska ledarskapet. Det är numera obligatoriskt för nyanställda rektorer att genomgå det så kallade rektorsprogrammet, som omfattar en termins högskolestudier. Och för att ytterligare stärka rektorerna i styrnings- och ledningsfrågor anordnas sedan två år det så kallade Rektorslyftet. Enligt Skolverket var 97 % av rektorerna mycket nöjda med utbildningen och ansåg att den hade förbättrat deras pedagogiska ledarskap. I betänkandet *Det tar tid* som presenterades i maj 2013, gör utredarna bedömningen att rektorsutbildningen och Rektorslyftet tillsammans

med andra åtgärder bör kunna bidra positivt till förbättrade studieresultat och skolans måluppfyllelse.

Flera av skolorna vi har besökt vittnar om hur en omorganisation eller en kris lett till utveckling. Men det handlar självklart också om exempelvis en ny rektor som sett skolans verksamhet med ”nya ögon”. Flera av rektorerna har beskrivit rektorsutbildningen som en viktig del i att kunna stärka sitt ledarskap och de har känt stöd och stimulans från kollegor som deltar i samma utbildning. Vid flera av skolorna har vi dessutom sett att rektor gjort en tydlig delegering för att själv kunna vara motorn i det pedagogiska arbetet. Vi har till och med fått höra att ”Eleverna knackar på hos rektor för att man saknar en målbeskrivning i ett ämne”. Man tror knappt det är sant. Vi har också träffat lärare som känner trygghet i att skolans ledning tar över problem, så att lärarna får fokusera på att undervisa.

Kollegialt lärande

Kollegialt lärande är en relativt ny metod för fortbildning i svenska skolor. Det handlar om att lärare systematiskt reflekterar och diskuterar sin undervisning och ger konstruktiv kritik till varandra. Forskningsstödet för att kollegialt lärande leder till bättre elevresultat är starkt, vilket bland annat forskaren John Hattie visat. Dessutom uppfattar vi från våra besök att tilltron bland lärare för metoden är mycket hög och att forskningen har nått klassrummen.

Vi har också hört mycket lovord om alliansregeringens satsning på Mattelyftet som är en form av kollegialt lärande. Ansvarig för Mattelyftet på Skolverket menar att satsningen håller en hög kvalitet eftersom det är landets främsta lärarutbildare och forskare som tagit fram materialet. Men samtidigt är en annan stark framgångsfaktor just det kollegiala lärandet i sig. Enligt tidningen *Skolvärlden* så anser åtta av tio lärare att Mattelyftet höjer elevresultaten.

Nya Moderaterna tror det är viktigt att de reformer som syftar till att utveckla lärarnas undervisningsmetoder är lärardrivna. Inom professionen finns erfarenhet och kompetens som vi måste ta till vara för att utveckla skolan. Det gäller dock att arbetet prioriteras ute på skolorna och att det avsätts tid för utbildningen. Det kollegiala

” Mattelyftet har verkligen varit ett lyft, en supersatsning!

lärandet är intressant ur flera perspektiv eftersom det också är en metod som gör att den viktiga forskningen kommer in i klassrummen samtidigt som enskilda lärare får ett stöd. Tiden med stängda klassrumsdörar är snart förbi.

Förstelärare, lektorer och lärarcoacher

Hösten 2013 började den första gruppen förstelärare sitt "nya" arbete. Det innebär att reformen med karriärtjänster endast var några månader gammal när vi besökte skolorna. Trots det var reaktionerna på de nya karriärtjänsterna positiva och förväntansfulla.

Läraren i klassrummet är som en slipad diamant

Någon nämner att "Förstelärare har lett till mer pedagogiska diskussioner" medan andra poängterar att "Förstelärare höjer statusen".

Regeringen anser att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för skolans resultat. Det har därför varit viktigt att hitta system för att belöna de skickligaste lärarna men också för att skapa alternativa karriärvägar som inte behöver leda till en rektorsstol. Reformen lovordas också av OECDs utbildningsansvarige som mycket betydelsefull för att höja eleverns resultat.

Vi Moderater vill fortsätta satsningen på karriärtjänster. Med alliansens planerade utbyggnad skulle år 2017 var 6:e lärare kunna omfattas av satsningen. Samtidigt tycker vi det är viktigt att lärarna får ge mer av sin tid till eleverna. Alltför många lärare tyngs idag av administrativa uppgifter och av svåra elevvårdsärenden som många gånger fodrar annan expertis. Här måste andra kompetenser kliva fram så att lärarna kan ägna sig åt sin huvuduppgift.

Formativ bedömning

Den pedagogiska forskningen, både nationell och internationell, visar att så kallad formativ bedömning är mycket effektivt. Formativ bedömning bygger på principen om att eleven under inlärningsprocessen får stöd och gedigen återkoppling från läraren och att eleven blir involverad i sin egen kunskapsutveckling.

Varje människa växer av att mötas av höga förväntningar men också av konstruktiv kritik- det vill säga formativ be-

När ett projekt inte går som det var tänkt så läggs inte skulden på eleven utan på skolans vuxna. Frågan blir vad kan vi göra bättre nästa gång?

dömning. Professor Dylan Wiliam framhåller dock i rapporten Att följa lärande, formativ bedömning i praktiken, att formativ bedömning inte kan förenkla eller överföra kunskap såvida det inte skapas lärmiljöer där eleverna är delaktiga. Eleverna måste veta var i processen de befinner sig och vart de är på väg samt däremellan få regelbunden uppföljning för att kunna göra sin nulägesanalys.

På de besökta skolorna har vi sett att formativ bedömning är en metodik som tagit tydlig plats och att goda relationer mellan lärare och elev är en förutsättning för detta.

Läxhjälp-Lovskola

Läxhjälp och lovskola är en del av det kompensatoriska uppdraget som flera av de besökta skolorna använder för att säkerställa att alla elever får den hjälp de behöver oavsett deras socioekonomiska bakgrund. Vi har sett att skolorna har löst denna fråga på ett sätt som passar både den egna verksamheten och de enskilda eleverna. Eleverna har kunnat få hjälp av utbildade pedagoger såväl före och under skoldagen som efter dagens slut. På vissa skolor berättas om elever som hänger på låset på morgonen alternativt föses iväg sent på kvällen. Flera av våra skolor har även anordnat lovskola för att hjälpa eleverna att komma ikapp snabbare.

Stjärnstund, läxcafé eller läxverkstad

Alliansregeringen har nyligen presenterat ett förslag om obligatorisk läxhjälp och sommarskola för de elever som riskerar att inte nå målen i enstaka ämnen.

Styrdokumentens betydelse

De nya styrdokumenterna i form av skollag, läroplan och kursplaner, är på plats sedan 2011 och ger rektorer och skolhuvudmän tydliga ramar och verktyg för vad skolan har att förhålla sig till. Våra besökta skolor har påtalat vikten av den tid man fått på skolorna för att diskutera och implementera Lgr 11. Lärare och rektorer är överlag

”

Lgr 11 ger eleverna tydliga kunskapsmål i åk 3, 6 och 9. Detta kommer att påverka elevernas kunskapsresultat positivt – på sikt

mycket nöjda med styrdokumentet och beskriver dem i termer som ”tydliga” och ”strålande”. Vid en skola uttryckte lärare att ”Implementeringen av Lgr 11 har varit krävande men att läroplanen är bra och har blivit tydligare”.

Vid besöken har flera skolor också framhållit vikten av att fokusera på

”the Big 5”. Det är ett begrepp som myntats av universitetslektor Göran Svanelid och som härrör från en genomgång som denne gjort av samtliga kursplaner i grundskolan. Svanelid har då funnit att det finns fem förmågor som återkommer i styrdokumentet i större eller mindre utsträckning. Det handlar om att utveckla elevernas förmågor rörande analys, kommunikation, metakognition, att hantera information samt begreppslig förmåga.

Tydligt systematiskt kvalitetsarbete

Systematiskt kvalitetsarbete är A och O för all verksamhet. I det systematiska kvalitetsarbetet som skolorna berättat om ingår flera av de punkter vi har nämnt ovan. Enligt vår uppfattning har utvärdering ofta saknats i svensk skola och på sin höjd varit något läraren gjort i slutet på terminen inför betygssättning eller vid terminens utvecklingssamtal. Mycket har också gjorts som det alltid har gjorts. Gemensamt för skolorna vi har besökt har varit en stor medvetenhet i det systematiska kvalitetsarbetet.

I det systematiska kvalitetsarbetet ingår dokumentation. Debatten om alltför omfattande dokumentation har nog inte undgått någon och de flesta är överens om att det blev för mycket. Från att det i flera decennier fanns för litet slog pendeln över åt andra hållet. De skolor vi har besökt har varit nyanserade i frågan och menat att dokumentationen ändå har gjort nytta och medvetandegjort många lärare, samt att den varit ett gott underlag för föräldradsdiskussionen. Men genom regeringens reformarbete blev viss dokumentation onödig och hösten 2013 togs kravet bort på skriftliga individuella utvecklingsplaner för årskurserna 6-9.

”

Forskningen har kommit in i klassrummet

Samarbete med högskolor och universitet

I den nya skollagen står att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Skrivningen har fått stor uppmärksamhet inom skolan och i samhällsdebatten. Genom forskning får vi hela tiden ny kunskap som kan vara till nytta för skolan. Men att omsätta ny kunskap i praktisk användning är ofta en svår konst som kräver god organisation och ihärdighet. För att implementera och nyttiggöra forskningen måste varje skola göra sin behovsanalys och skapa förutsättningar för lokal bearbetning. Det kan ta tid.

Flera av de besökta skolorna har utvecklat ett nära och väl etablerat samarbete med högskolor och universitet. På en av skolorna går till exempel samtlig personal, även rektor, kursen Barn med särskilda behov som är på 7,5 poäng. Det sker i samarbete med Malmö högskola som även kommer att utvärdera effekten av fortbildningen. En annan av skolorna har som krav att samtliga arbetslagledare ska gå en Processledarutbildning som sker i samarbete med Kristianstads högskola. Medvetenheten om vikten av fortbildning är således hög.

Alliansregeringen har beslutat inrätta ett skolforskningsinstitut som ska ansvara för att sprida praxisnära forskningsresultat som har relevans på skolområdet. Verksamheten startar hösten 2014.

Läraryft, Mattelyft och nu ett Läsllyft

Skolorna vi besökt har varit mycket positiva till regeringens satsningar på fortbildning. Forskning och andra utvärderingar visar att lärares kompetens är en viktig faktor för elevers resultat. Skolverkets analyser framhåller att det är viktigt för elevens lärande och resultat att läraren har såväl lärarutbildning som utbildning i det ämne han eller hon undervisar i (Skolverkets rapport 282). Därför är satsningarna på Läraryftet I och II av stor betydelse för att höja och stärka lärarnas kompetenser med syfte att öka elevernas måluppfyllelse. För ämnet matematik har särskilda insatser gjorts. Det har handlat om ren fortbildning men också en ökning av matematikundervisningen med en timme per vecka för F-3, vilket successivt kommer att omfatta årskurserna 4-6. Hela 90 procent av matematiklärarna anser

”

Mattelyftet har gjort att den formativa bedömningen spilt över på andra ämnen

att regeringens satsningar på matematiken är åt rätt håll uppger tidskriften Skolvärlden.

Nu görs en motsvarande mobilisering på läsningens område. Svenska elevers läsförståelse har försämrats under 2000-talet. Därför gör nu regeringen en satsning på att utbilda lärare i effektivare metoder i läsning och skrivning. Fortbildningen är tänkt att pågå från läsåret 2014/15 till och med 2017/18. Läslyftet kommer att ges samma utformning av kollegialt lärande som det populära Mattelyftet.

Då det gäller vikten av läsning har flera av de besökta skolorna talat om skolbibliotekens betydelse som av många anses vara skolans ”hjärta” och som är bemanade under större delen av skoldagen.

Inkluderande arbetssätt ger fler vuxna i klassrummet

Av de skolor vi besökt så har i stort sett ingen så kallade ”särskilda undervisningsgrupper”. Det innebär att alla elever är inkluderade i sina klasser och klasserna därmed har tillgång till fler lärare. En skola som redan år 2007 började arbeta med ett inkluderande arbetssätt och som nått hög måluppfyllelse är Nossebro skolan i Essunga kommun. Nossebro skolan hamnade 2007 i botten vid Skolverkets jämförelse av grundskolor då det gäller niondeklassarnas behörighet till gymnasiet. Ett ändrat arbetssätt och ett målmedvetet arbete ledde till att skolan 2010 hade vänt resultaten. Framgångsfaktorerna bakom detta var bland annat slopade särskilda undervisningsgrupper, höga förväntningar på alla samt att lärare, elever och ledning var överens om målet och jobbade med aktuell och relevant forskning. Forskare på Högskolan i Borås har följt utvecklingen och kommer i dagarna att presentera sin andra rapport.

” Lär miljööer för barn med särskilda behov är bra miljööer för alla ”

F-9 skolor är bra

Flera av skolorna vi besökt är F-9 skolor. Detta har framhållits som positivt på så sätt att ansvaret för elevernas kunskapsutveckling då delas av all personal. Många arbetar också med planering och kartläggning redan i förskoleklassen för att kunna sätta in såväl stöd som

stimulans för elever i behov. Något som sedan noggrant följs upp och utvärderas.

Fokus i denna rapport ligger på årskurserna 6-9 men självklart är såväl förskolan, tidigare årskurser och fritidshemmen delaktiga i hur resultaten ser ut i samtliga årskurser. Moderaterna anser att förskolan och fritidshemmen har unika möjligheter att komplettera skolan och att de har stora möjligheter att redan tidigt medverka i det kompensatoriska uppdraget.

Elevhälsa

Flera av våra besökta skolor jobbar med elevhälsoperspektivet redan från förskoleklass. Tidiga behovsbedömningar lyfts fram som viktigt men framför allt faktiska satsningar på tidiga insatser. Men elevhälsa handlar naturligtvis också om elevernas välbefinnande och då gäller det tillgång till kurativ personal men också coachande samtal från icke-betygssättande lärare. Det ger ett gott stöd. Förekomst av mobbning är självklart en viktig fråga för skolorna att hantera men likt andra frågor är vår känsla att skolor som jobbar initierat med systematisk kvalitetsuppföljning hanterar också denna fråga på ett adekvat sätt.

” Hur du mår och hur det går hänger ihop ”

Regeringens satsning för att stärka elevhälsan har uppmärksamats och rosats eftersom den har ökat tillgången på såväl speciallärare som kuratorer. Vi moderater anser att skolor måste arbeta i mycket högre omfattning med tidigare och tydligare behovsbedömning när det gäller elevers språkutveckling och matematiska utveckling. Detta måste sedan mynna ut i att stöd sätts in direkt men också ge underlag för de elever som behöver stimulans och extra utmaningar. Vi anser också att vi måste göra mer för att förebygga mobbning på såväl nätet som ute på rasterna eller i korridoren. Statistik från Skolverket visar att upp emot nio procent av Sveriges elever utsätts för mobbning. Den siffran är relativt oförändrad genom åren och påminner oss om att mer måste göras. Enligt skollagen, läroplanen och diskrimineringslagen har skolan skyldighet att se till att inget barn kränks eller diskrimineras på skolan och ingripa om något händer. Varje elev som går med en klump i magen till skolan är en elev för mycket. Mer måste göras men vi måste också säkerställa att de metoder skolorna använder vilar på

evidens och vetenskaplig grund. Alliansregeringen har satsat särskilt på detta.

IT i skolan

Vid våra skolbesök är det tydligt att skolorna har kommit olika långt i implementeringen av datorn som arbetsredskap. Det finns skolor som arbetar enligt principen en-till-en men också skolor som inte har nått dit. Vi har hört engagerade arbetslag vittna om hur IT-tekniken stärker kunskapen i skolan, såväl då det gäller att lära elever läsa, skriva och räkna, men också som verktyg för att underlätta och minska lärarnas arbetsbelastning.

Vi Moderater ser dock ett behov av kompetensutveckling för att ge lärarna stöd på ett område där tekniken går framåt i ett rasande tempo, vilket gör att det fodras en ständig uppdatering. Vi anser därför att det borde inrättas ett Lärarlyft 3.0 med fokus på IT i skolan.

Medskick för framtida politikutveckling

Flera av skolorna vi besökt har gett medskick för framtida politikutveckling. Dessa har bland annat handlat om:

- IT-utvecklingen. Den tekniska supporten och lärarfortbildningen måste förbättras.
- Skolinspektionens uppdrag. Många är tacksamma för Skolinspektionens besök och ser det som en start på en nyttig förändring men skulle samtidigt önska sig mer av en återkoppling och konstruktiv dialog om hur utmaningarna skulle kunna åtgärdas.
- Nationella proven i årskurs 9 tar alldeles för mycket tid.
- Det behövs enhetliga riktlinjer då det gäller användandet av hjälpmedel vid nationella prov.

Utmaningar

När vi tagit upp frågan om utmaningar med våra skolor så är det några punkter som återkommit. En är PISA-rapporten.

Alla är överens om att PISA-resultaten är mycket oroande och måste tas på största allvar, men skolorna manar också politiker till eftertanke och besinning. Ingen tjänar på att svartmåla skolan. Skolorna nämner det mycket höga reformtempo som rått och förordar nu mer tid för implementering. En rektor uttryckte det som: "Ge skolan ett friår utan nya reformer".

PISA-rapporten visar att svenska elever har attityder som skiljer Sverige från många andra länder. När det gäller skolk så skiljer sig inte svenska elever från övriga när det gäller skolk hela dagar, däremot är det vanligare att svenska elever skolkar från enskilda lektioner. När det gäller sen ankomst så ligger Sverige i topp. Dessutom anses klassrumsklimatet i Sverige vara sämre. Med klassrumsklimat så menar PISA att det är pratigt och allmänt stökigt, vilket gör att det blir svårt att lyssna på läraren. Det här är problem som skolan inte ensamt kan hantera utan här fordras stöd från övriga samhället. Inte minst från föräldrar.

” Det skolk som finns sker här på skolan, aldrig hemma, för skolan innebär trygghet

Vi har under flera år sett att nyanlända elever med utländsk bakgrund behöver mer stöd för att uppnå kunskapsmålen. Ett av skälen till detta är att många kommer in allt senare i skolsystemet och att flera har en bristfällig skolgång bakom sig. Regeringen har därför gjort satsningar för att se till att kunskapsgapet blir mindre och att organisation av nyanlända elever ute på skolorna blir bättre anpassade. Det har också presenterats förslag på fler lektioner i svenska de första terminerna.

Myterna om svensk skola

För att bidra till skolutveckling behövs en samsyn om vad de egentliga utmaningarna är i svensk skola så vi satsar på rätt saker. Här är forskningen viktig. SKL, Sveriges kommuner och landsting, har i en rapport listat påståenden om skolan som ofta syns i media och hörs i allmänna diskussioner, men som saknar faktabakgrund. Myterna om skolan innebär inte bara en misskreditering av en av Sveriges allra största arbetsplatser, utan kan också innebära att färre vill bli lärare. Vi har alla ett gemensamt ansvar för att tvätta bort myterna om skolan annars riskerar de att stå i vägen för svensk skolas utveckling.

Det finns till exempel inget som tyder på att klasserna blivit större. I SKL:s rektorsenkät uppgav drygt 60 procent av rektorerna att klasserna på deras skola hade färre än 24 elever i genomsnitt och att lärartätheten inte har minskat utan ökat under 2000-talet. Det viktiga i sammanhanget är inte klasstorleken, utan storleken på undervisningsgruppen. Flera av de skolor vi besökt har själva poängterat att det inte finns någon forskning på området klasstorlekar.

Antalet elever per lärare i Sverige är betydligt högre än OECD-genomsnittet och även högre än länder såsom Finland när man tittar på låg- och mellanstadiet. Allt fler lärare i skolan har en pedagogisk högskoleexamen. I grundskolan har andelen ökat från drygt 84 procent läsåret 2006/07 till knappt 87 procent. Även lärartätheten på högstadiet är högre om än inte lika mycket.

Skolan har inte fått mindre pengar utan resurserna per elev har ökat. Likvärdigheten har förändrats under senare

år men fortfarande är det resultaten inom samma skola som varierar mest. Det finns inte heller någon entydig bild av att likvärdigheten har försämrats. Moderaterna är dock tydliga med att våra åtgärder ska syfta till att säkerställa likvärdigheten genom att tidigt upptäcka elever som behöver mer stöd och att det sätts in på en tidig nivå. Att kunskapsklyftorna ser olika ut mellan skolorna skylls ofta på det fria skolvalet. Så enkelt är det inte. Enligt IFAU leder fler friskolor i en kommun till högre resultat för kommunens elever, oavsett om de går i kommunala skolor eller friskolor. Det kan heller inte vara ett problem att vissa skolor presterar bättre resultat än andra. Utmaningen är att få alla skolor att lyckas i sitt kunskapsuppdrag.

Mer kunskap i skolan

I januari 2014 presenterade Alliansen tre förslag som alla ska utredas och är tänkta att ytterligare stärka grundskolan. Det gäller:

- Tioårig grundskola med skolstart vid 6 års ålder
Genom att tydliggöra förskoleklassens syfte och införa ett extra skolår ges fler elever förutsättningar att nå målen i utbildningen. Kunskapsmålen i år 3 ligger kvar som nu.
- Förlängd skolplikt med ytterligare ett år för de elever som saknar behörighet till gymnasiet
- Sommarskola som ska vara obligatorisk för kommuner att anordna

Bilaga 1

Genomförda reformer för grundskolan

2007

- Lärarlyftet 1
- Vidareutbildning för obehöriga (VAL)
- Tydligare befogenheter.

2008

- Läsa-skriva-räkna-satsning
- Speciallärarutbildningen införs
- Skriftliga omdömen
- Forskarskolor för lärare
- Läringsutbildning på försök
- Spetsutbildningar införs
- Skapande skola

2009

- Lika villkor för friskolor (flera omg)
- Fler nationella prov
- Matte-teknik-naturvetenskap-satsning
- Ny Skolinspektion införs

2010

- Obligatorisk rektorsutbildning

2011

- Ny skollag

- Ny lärarutbildning
- Ny gymnasieskola
- Ny betygsskala
- Ny läroplan
- Nya kursplaner
- Rätt till stöd (skollag)
- Lektorer (skollag)
- Lärarlegitimation
- Skärpta behörighetskrav (skollag)
- Hårdare sanktionsmöjligheter (skollag)
- Idrottslyftet

2012

- Lärarlyftet II
- Betyg från årskurs 6
- Mattelyftet

2013

- Nya karriärsteg för lärare
- Kvalitetssatsning på VFU i lärarutbildningen
- Utökad timplan för matematik år 1-3

2014

- Övningskolor där lärarstudenter ska säkras en högre kvalitet på sin VFU

2016

- Utökad timplan i matematik för år 4-6

Bilaga 2

2013-06-17 Dnr 2013:899

Rapport från utredningstjänsten

BEHÖRIGA TILL GYMNASIET

Vilka 30 grundskolor har höjt andelen gymnasiebehöriga elever mest de senaste åren?

I uppdraget har utredningstjänsten utgått från andelen behöriga till yrkesprogram på gymnasiet för 2012 och för 2008 andelen behöriga till nationellt program¹. Uppgifter för jämförelsen har hämtats från Skolverket och gäller skillnaden mellan 2008 och 2012.

Vid jämförelsen bör det beaktas att behörighetskraven till gymnasieskolan har förändrats under den aktuella perioden, se nedan. När man studerar vilka skolor som har höjt andelen gymnasiebehöriga är detta dock mindre problematiskt än om när man studerar vilka skolor som har minskat andelen behöriga. En minskad andel behöriga skulle kunna förklaras just av att kraven har höjts.

Inför hösten 2011 skärptes behörighetskraven till gymnasieskolan. De elever som gick ut årskurs 9 våren 2012 är den andra årskullen som sökte till gymnasieskolan med de ändrade behörighetskraven. Tidigare krävdes enbart godkända betyg i de tre ämnena matematik, engelska och svenska, alternativt svenska som andraspråk, för att vara behörig till gymnasieskolan. Den som väljer att studera på ett yrkesprogram måste numera ha godkända betyg i ytterligare fem ämnen, det vill säga totalt åtta. För de högskoleförberedande programmen gäller godkända betyg i ytterligare nio ämnen, sammanlagt tolv.

I redovisningen ingår endast skolor som har funnits och haft samma namn vid båda tillfällena. Totalt rörde det sig om 1 161 skolor (2008 fanns totalt 1 664 skolor och 2012 1 658 skolor). Det ska också betonas att antalet elever kan variera mellan skolorna, och också mellan de båda mättillfällena. Sannolikheten att andelen behöriga elever förändras mycket mellan två mättillfällen av slumpen är större för skolor med få elever än för skolor med många elever.

I tabell 1 redovisas uppgifter om de 30 grundskolor som höjt andelen behöriga mest mellan år 2008 och 2012. Samtliga skolors förändringar framgår av bilaga

1. Sett till riket som helhet var gymnasiebehörigheten 2008 88,9 procent² och 2012 var den 87,5 procent³.

¹ Behörighet till yrkesprogram har, för 2012, valts då det är den lägsta behörighet som krävs för att läsa på gymnasiet och för 2008 är det nationellt program.

² Gymnasiebehörighet till nationellt program.

³ Behörighet till yrkesprogram

Tabell 1. De 30 grundskolor som höjt andelen behöriga till gymnasiet mest mellan år 2008 och 2012

Kommun	Skola	Andel (%) behöriga till gymnasiet		
		2008 ⁴	2012 ⁵	Förändring
Bräcke	Kälarne skola	63,2	100	36,8
Kristianstad	Lejonskolan	63,6	100	36,4
Sjöbo	Emanuelskolan	67,3	100	32,7
Stockholm	Smedshagsskolan	69,6	100	30,4
Avesta	Johan Olovsskolan	70,3	100	29,7
Sollentuna	Mikaelskolan	71,4	100	28,6
Malmö	Vittra i Västra hamnen	71,4	100	28,6
Norrtälje	Bålbroskolan	71,7	100	28,3
Upplands-Bro	Källskolan	73,9	100	26,1
Västerås	Persboskolan	74,4	100	25,6
Örebro	Viktoriaskolan	75	100	25
Mark	Örbyskolan	75	100	25
Leksand	Insjöns skola	76,4	100	23,6
Trollhättan	Hjortmosseskolan	76,7	100	23,3
Höganäs	Tornlyckeskolan	77,3	100	22,7
Bjuv	Jens Billeskolan	78,4	100	21,6
Ale	Bohusskolan	78,6	100	21,4
Gotland	Fårösundsskolan	78,7	100	21,3
Nyköping	Långbergsskolan	51,8	72,9	21,1
Varberg	Rolfstorps skola	79,4	100	20,6
Höganäs	Nyhamnsskolan	80	100	20
Torsby	Stöllets skola	80	100	20
Varberg	Håstensskolan	80,3	100	19,7
Malmö	Möllevångsskolan	60	79,5	19,5
Håbo	Gransåterskolan	81	100	19
Helsingborg	Vittra på Landborgen	81	100	19
Kramfors	Ytterlännässkolan	67,8	86,8	19
Västervik	Ankarsrums skola	81,3	100	18,7
Nyköping	Nyköpings Friskola	81,3	100	18,7
Borås	Borås Kristna skola	81,8	100	18,2

Källa: Skolverket, Utredningstjänstens bearbetning

KÄLLOR

Skolverkets statistikdatabas Siris - http://siris.skolverket.se/apex/ris.export_stat.form?pnExport=5&psAr=2012&psMinAr=1997&psMaxAr=2012&pnOldExportID=6&pnLockExp=&psNiva=S&psOmrade=&psLockVF=11

⁴ Gymnasiebehörighet till nationellt program 2008.

⁵ Behörighet till yrkesprogram.